

A Szeged város erdeiben levő idősebb magaskörisek levágása alkalmával az évgyűrű vastagságán az 1879—1886. évi dagály-ciklus hatását jól meg lehetett állapítani.

(Vége köv.)

Kampf mit den Elementen auf den Sandflächen zwischen der Donau und Tisza. Von Dr. F. Kiss.

Auszug erfolgt mit dem Schlussteil der Abhandlung.

Lutte avec les éléments sur le sol sablonneux entre le Danube et la Tisza. Par F. Kiss.

Le résumé sera donné à la fin du mémoire.

Struggle With Elements on the Sand-Areas Between the Danube and Tisza. By Dr. F. Kiss.

Summary will be published with the last instalment.

Alföldi erdészgondok.

Írta: Babos Imre kir. főerdőmérnök.

A második világháború ötödik esztendejét tapossuk. Nekünk idősebbeknek, akik már az elsőt is nyitott szemmel éltük végig, némi gyakorlatunk van a helyzet megítélésében; az elsőt követő összeomlás tanulságaiból meríthetünk, tehát igyekszünk elkerülni az akkori hibákat. Bölcs államvezetésünk máig meg tudta kímélni hazánkat az akkori, súlyos véráldozatoktól, az ezekkel együttjáró, egyéb következményektől úgy, hogy egyelőre inkább csak gazdasági természetűek bajaink. Ezzel függ össze az a türelmetlenség, amellyel lépten-nyomon találkozunk. Az a türelmetlenség, amely mindenkinek egyéni baját felfokozza, a vélt sérelmet is elviselhetlen színben tünteti fel s fokozottan érzékennyé tesz a nem egyenlő elbánással szemben.

A mostani költségvetési vita során földművelésügyi miniszterünk részletesen kitért az ország tűzifaellátásának a kérdésére. Kiemelte azt a felejtéstől megóvandó tény, hogy az erdők birtokosai a köz érdekében áldozatot hoznak. A mai kötött gazdálkodás idejében, amikor a fának a hivatalosan megállapított árán kívül a munkabérek is rögzítettek, az a gyakorlati tény, hogy amíg az előbbit akár jószántunkból, a helyzet megértéséből, akár a törvény sujtó kezétől való félelemből betartjuk, addig az utóbbi, a munkabér rögzítése, írott malaszt csupán. Legalább is a szabad munkapiacra. Érdekes egybevetni egyrészt a tűzifa árának, másrészt a napszámbéreknek a fejlődését a legutóbbi 5 év alatt. A második világháború kitörésekor egy ürméter kemény hasábfá 16 P-ért cserélt gazdát, ma pedig 22 P a rögzített ára. Az emelkedés 37,5%. Ezzel szemben a háború kitörésekor a legnagyobb erdőgazdasági

férfinapszám 2 P, gyereknapszám 1.60 P volt, ma egy férfinapszámért 10 P, egy gyereknapszámért 8 P-öt kell fizetnünk, ez pedig 400% emelkedésnek felel meg. Hasonlóak a fuvarberek is: 20 km szállítási távolságra tengelyen 1 ürm. tüzfáért 4 P-öt kértek el, ma 35—40 P a fuvarbére. Érdemes megemlíteni, hogy fuvarosaink felettébb leleményesen a vasúti zónarendszert vezették be: minél rövidebb a szállítási távolság, annál aránytalanul magasabb a kért fuvarbér: 6 km szállítási távolságon 25 P, 10 km-re 35 P az ürméterenkint fizetendő viteldíj. Ezt csak a rögzített, ürméterenkinti egységárral kell összehasonlítani, hogy a termelés gazdaságos voltát szemléltetni lehessen.

Ez az aránytalanság azonban csak a szabad piacon elért munkabérek és a rögzített faárak közt áll fenn, míg a zugforgalomban kialakult faárak és a munkabérek közt a régi egyensúlyi helyzet állapítható meg. A mi, fában szegény vidékünkön egy ürm. lány tüzifa zúgban 100 P, egy ürm. akáchasáb 160 P-ért cserél gazdát. Átlagban egy ürm. vegyes, kemény hasábfáért — amelynek fuvarbére 20 km szállítási távolságon $\frac{1}{4}$ ürm. tüzifa árának felel meg, akár a háború előtti időkben — 140 P-t kell feketén fizetni.

Érdemes elgondolkodni az elmondottakon. Egy időben igen hangulatos jelszó volt a nagyobb birtokegységek felosztása s jobb oldali lapokban ma is oldalakon át dicsérik pl. elaprózott határu szülővárosomat: Makót. A birtokok felosztásának kérdése hasonló a példabeszéd érméhez: két oldala van. Kétségtelen, hogy nemzeti-ségi, magyarság-fenntartó, életszínvonal-emelő szempontból nézve széles távlatú lehetőségek nyílnak meg akkor, ha a nagy és nagyobb birtokok felosztására sor kerül. A mai gazdasági helyzet azonban felrázó erővel vetíti elénk az érem másik oldalát: mint tudja, a mindenféle behozatali lehetőségtől elzárt, saját termelési eredményeitől függő ország a mezőgazdasági termeléssel nem foglalkozó polgári és munkásrétegek élelmezését, tüzfával ellátását biztosítani.

Nem szeretnék itt most politikai térre tévedni, mégis fel kell tennem a kérdést: *mi lenne itt ma, ha nem volna szigorú számadásra kötelezett, termelésében megfogható, nagy és nagyobb birtok?* Azt hiszem, e sorok olvasói mindmegannyian közvetlen kapcsolatban állnak a vidéki, gazdasági élettel, tehát saját tapasztalataikból tudják, kik azok, akik mező- vagy erdőgazdasági szempontból az ország közszükségleteinek fedezéséhez az idők szavának megértéséből, akár a törvény parancsának engedve, minden erejükkel hozzájárulnak. Ez a hozzájárulás minden vonalon áldozatvállalást jelent, mert *a feketepiac áraival szemben áldozathozatal a rögzített áron való terményértékesítés.* Ez az áldozathozatal ma nem érdem, de kötelesség, aki azt nem hozza meg: elveszti jogát arra, hogy a remélhetőleg reánk köszöntő békésebb, jobb időkben

az áldozatvállalókkal szemben olyan követelésekkel állhasson elő, amelyek teljesítése a közellátás súlyos veszélyeztetésével járhatna.

Kétségtelen, a termények zug-árusítói igazuk mellett oly érveket, védelmükre olyan tényeket tudnak felhozni, amelyek mellett nem mehetünk el szó nélkül. Az ipari gyártmányok, ruházati cikkek árai annyira aránytalanul emelkedtek, hogy mellettük a mező- és erdőgazdasági termények hivatalosan megállapított árai egyenesen értelmetlenek. Azt halljuk, hogy mindenből kevés van, s ezért szükségletünket mérsékelnünk kell. A háború ötödik évében ez másként nem is lehetséges. Olvassuk a kormány hadüzene-tét a feketepiac árusítóihoz, s legújabban már a feketepiac vásárlóira is rá kíván sújtani a törvényt.

Itt álljunk meg egy percre.

Ameddig igazságos elosztással, mindenkinek egyenlő mértékben juttatunk a meglévő csekély készletekből, addig senkinek sem lehet erkölcsi joga arra, hogy feketén vásároljon. Hangsúlyozom: kizárólag a feketén vásárlókról beszélek, mert a feketén árusítók a jelenlegi, szűkös viszonyok vámszedői, részükre nehezen lehetne mérséklést találni. Abszolút értékű igazság nem volt s nem lehet e földön, ezt mindannyian tudjuk. De kérдем, miért kell pl. még ma is fenntartani az igazságtalan s méltánytalan cukorelosztást, háromféle embercsoportra taglalva az ország népét? A kiindulást, amellyel az eltérő fejadagot megokolták, rég túlhaladta az idő, s ma vigan 15—25 P kg egységáron lehet a sokgyermekes szegénységtől vidéken vásárolni a háztartásukban felesleges többletcukrot. Hasonló igazságtalan a lábbeli-elosztás is. Állami intézmények alkalmazottai, munkásai, központi bakancsellátásban részesülnek ugyanakkor, midőn a magánerdőgazdaságok erdészeti személyzetétől megtagadják a hivatásuk teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges lábravalót. Vajjon milyen erkölcsi zsinórmértékkel fogják a feketén, páronkint 3—400 P-ért bakancsot készítettő erdőőröt büntetni? Mert remélhetőleg azt mindenki belátja — egyedül a közellátási hivatal szigorú urai kivételek —, hogy meztláb, télvíz idején, közérdekű fatermelést vezetni nem lehet. Mint érdekes, a nyilvánosság elé kívánczozó tényről említtem meg, hogy pár héttel azután, hogy kérésünket a közellátási hivatal a bőrhiányra hivatkozva elutasította, egy másik magánerdőgazdaság alkalmazottainak teljesítette a kérését. Úgy látszik, időközben a bőrfronton javulás állott elő. Ma vidéken egy pár csizmát 900 P-ért, egy pár bakancsot 300—400 pengőért lehet készíttetni. Kérdem: honnan vegyen egy szegény erdőőr ennyi pénzt elő, s megróható-e akkor, ha a felesleges terményét is feketén hozza forgalomba? Vidéken ma javában folyik a cserekereskedelem, amelynek során békebeli áralapon, tehát a jelenlegi, érvényes árakon alul cserélnek gazdát a különböző termények s cikkek. De mint segítsen magán az, akinek készpénzfizetése van s nincs mit cserélnie?

Az ország tűzifaszüksége 8 millió ürméterről 11 millióra növekedett. Még ez sem fedezi a felfokozott, több okra támaszkodó szükségletet, bár ezt is csak újabb kényszertermelésekkel lehet biztosítani. A helyzet javulására nem számíthatunk sem a háború befejezése előtt, de az azt nyomon követő, kezdeti békeévek során sem. Ez a kényszertermelések intézményes rendszeresítését jelenti, s inkább az erdőterületek fokozását, mint azok asapsztását kívánna. Ha az erdőterület mezőgazdaságivá alakul át, ez a folyamat legalább a többtermelés érdekeit szolgálja, annál érthetlenebb azonban, ha ipartelepek vonulnak ki „honvédelmi érdekből“ az erdőkbe. Ennek a két szónak varázslatos ereje van, hallatára minden ellenvéleménynek el kell csitulnia, s ha most mégis foglalkozom vele, annak egy megtörtént esettel kapcsolatban gyakorlati alapja van.

Azt, hogy ipartelepeket erdőben építenek fel, lehet a várható légítámadásokkal megokolni. Hogy a mai, fejlett légi navigáció korában van-e ennek gyakorlati értéke, elbírálni nem tudom. Ha egy alföldi, kisebb erdőterületre vagy annak egy részébe gyártelepet építenek, főleg, ha az egy olyan kedvező tájékozó-vonal mellé esik, mint pl. egy széles folyómeder, elgondolásom szerint a sík területből kiugró erdőterület — ha a támadó egyébként ismeri az ipartelep fekvését — megkönnyíti a tájékozódást. Fokozottan fennáll a támadás eredményessége akkor, ha egymáshoz közelfekvő erdőparcellákba építenek fel a honvédelem érdekeit szolgáló ipartelepeket. Légítámadáskor 3 km-es — légvonalban mért — távolság közelnek számíthat, s az ilyen összpontosított elhelyezés lehet kedvező a gyárigazgatók vadászszenvédélyének a kielégítése szempontjából, de előnytelen a várható bombakárok, termelés kiesés nézőszögéből.

A budakörnyéki kopár, mészkőhegyek vidéke alighanem ugyanúgy megfelelne a célnak a nélkül, hogy az alföldi, fában szegény vidékek elszórt erdőparcelláit kellene a mai, tűzifainséges időkben a termelésből kikapcsolni. Tőlünk pl. az egyik ipartelep csekély 250 kat. hold erdőterületet vásárolt meg egy kis „rábeszéléssel“, potom pénzen, pedig ezzel a sűrűn lakott, fában kizárólag reánk utalt vidék lakóitól évi 400 ürm. tűzifát vont el, ma az elveszt erdőterületen minden főhasználatot szüneteltet, és még a saját általmára kirendelt légvédelmi alakulatokat se tudja tűzrevalóval ellátni.

*

Az 1935. évi IV. t.-c. minden erdőbirtokra kötelezően elrendeli a rendszeres, állami jóváhagyást kívánó üzemterv alapján folytandó gazdálkodást. Minden üzemterv fő célja a rablógazdálkodás megakadályozása s az, hogy elméletben lehetővé tegye minden egységnyi területnek az előírt vágásforduló alatti, egyszeri kihasználását. Minden évnek megvan a maga szabályos véghasználati területe s mivel a vágásterv egy-egy fordulósakra írja elő a

fordulószak évszámának megfelelő vágásterületet, az üzemvezetőtől függ, mikor, mennyit s hol termel ki belőle. Elméletben elképzelhető, hogy pl. egy 10 éves, sarjerdőre megállapított fordulószakon belül az első kilenc évben mitsem termelve, az utolsó évben, égszzerre vágjuk le a fordulószaki vágásterületet. Gyakorlatban fennáll a lehetősége annak, hogy a fordulószaki vágásterületből megtakarítsunk, akár azért, mert a fatőkét kívánjuk kíméletben részéssíteni, akár azért, mert a fordulószakra előírt vágásterület egyik-másik részéhez — bizonyos elgondolásoktól indítatva — nem kívánunk hozzányulni. Ilyen meggondolás lehet akár termelési, közelítési, akár felújítási, erdősítési nehézség s az állománynak adott haladék lehet a helyzet alakulásától függően rövidebb-hosszabb lélekzetű.

A mai, fainséges időkben a kiadott kormányrendeletek kötelezővé teszik az egy-egy évre eső vágásterületek teljes kihasználását s az időnkint kiszabott, kényszertermelendő területek kijelölési alapját is az üzemtervben előírt vágásterületek nagysága határozza meg.

Ilyen az élet! A rablógazdálkodás megakadályozására szánt termelésrögzítés, ami eredetileg felső határnak számított, ma alsó határt szab, nemcsak a rendes, évi termeléseknek, de az egész üzemtervünket tulajdonképpen felborító kényszertermeléseknek is. Az a megnyugtatósnak szánt vizsgálat, hogy a kényszervágott területeket később nem kell majdan megtakarítanunk, hasonló a több napra szánt kenyérhez, amelyet a kiszabottnál rövidebb időn belül fogyasztunk el.

A rossz, homoki erdők üzemtervének az összeállítása már magában véve sok fejtörést okoz. Rendes erdővidéken a csemetét elültetik, a magot elvetik, vagy az Űristen mindezt a természettel egymaga elvégezteti, s attól kezdve — esetleg kisebb pótlásoktól eltekintve — már csak hasznot húzni járunk ki az erdőbe. Lehet gondunk az előhasználatokkal, közelítéssel, szállítással, de vajmi ritkán azzal, hogy elültetett, megtelepített állományunk fejlődésében elakad-e?

Rendes erdővidéken minden jól nevelt fa évenként évgyűrűt fejleszt, az alföldi akácok egy része e helyett évenként mind több s több tövissel rakódik meg. Az alföldi erdők talajának jó részén az erdőtelepítés sikere a rossz termőerejű talajadottságok folytán kizárólag a tavasztól—őszig lehulló csapadék eloszlásának a függvénye. Néha értelmetlenül állunk egy-egy 20—30 év közti fenyő-, avagy akácállomány mellett, amely cifraidomú sokszögterületet népesít be egy-egy sivár homokbuckán. Szeretnők a fátlan környezetét erdősíteni, de ámbár töméntelen pénzkidárással, a mélyforgatástól kezdve a nem maximált áru, igen borsos összegeket felemészítő csemetéig mindent belefektettünk, hasztalan marad minden kísérletezésünk. A munkánkhoz kifogott, az ideihez

hasonló aszályos nyár mindent kiperzsel, s azt a tudományágat egyelőre senki sem műveli, amely eleve meg tudná az erdőtelepítőnek süggni, minő csillagzat kíséri vállalkozását. A régebbi, ma meglévő állományokat telepítésükkor ügylatszük egy csapadékosabb nyáridény tartotta életben s az egyébként sikerült erdősítés határvonalába csak a termőhely mostohasága cifráz csipkéket. Az alföldi rossz erdőtalajokon megfigyelés szerint a pótlások vajmi ritkán járnak sikerrel, s ez az oka annak, hogy alföldi vonatkozásban aránylag jónak mondható állományok mellé igen rosszak sorakoznak.

Általában az alföldi, rossz termőhelyen levő erdőterületek állományait három csoportba oszthatjuk.

Az elsőbe a kat. holdankint legalább a vágáskorban 20 m³ fát szolgáltató, felújításukkal különösebb nehézséget nem okozó állományokat sorozom. Ezek letarolásuk után a fafajtól függően esetleg sarjról felújíthatók, fenyőállomány esetén — pl. a Müller-féle eljárással — akáccal alátelepíthetők úgy, hogy levágásuk után már kész, meggyökeresedett újulásra számíthatunk.

A másodikba azokat az állományrészeket sorolom, amelyek egyszerűen fel nem újíthatók, az előtalált állomány csak tengette életét, akár azért, mert a választott, megtelepített fafaj nem volt az alatta fekvő talajra való, akár pedig — s ez a valószínűbb — azért, mert a sovány, gyenge termőerejű talaj nem tudta a belőle táplálkozó faállomány életszükségeit kielégíteni. Az ilyen állományok külső képe széles skálájú. Az egyébként élő, hossz- és vastagsági növekedést alig, vagy egyáltalán nem mutató állományoktól kezdve a zuzmós törzsű, félig, vagy egészen száradásnak indult állományokig mindenféle változatot találhatunk közöttük. Ezek az állományok az erdőtelepítő rémei, s ezek azok, amelyek mind az erdőrendezőnek, mind az erdőkezelőnek a legtöbb fejtörést okozzák. Ezek az állományok sarjról fel nem újíthatók, csak súlyos pénzáldozatokkal, gondos talajelőkészítéssel, köztashasználattal, vagy legalább is egy-két éven át folytatott, évenként legalább kétszer ismétlődő nyári kapálással lehet a siker némi reményével felújítani őket. Itt vakarja meg a fejét az erdőrendező: a némelykor nagy területre kiterjedő, ilyen minőségű állományokat hogy sorozza be a vágásrendbe a nélkül, hogy az erdőkezelőt eleve megoldhatatlan feladatok elé ne állítsa. Az erdőkezelő ezeket a területeket a hozamot nyújtó állományok mellé sorolva, mint kizárólag tehertételeket — az ilyen állományok kat. holdankénti fahozama rendszeren 20 m³ alatt marad — a mindenkori pénzügyi és munkáviszonyok alapján elbírálva kívánja kitermelni, s az alföldi erdőkben jelentkező megtakarítások is főleg ezekből az állományokból kerülnek ki.

A harmadik csoport az első világháború óta vállalt csere-

erdősítések. Ezek többnyire a legfiatalabb korosztályhoz tartoznak, s felborítják az egyébként talán szabályos állapotot. Minthogy az erdőtelepítés legújabb gyakorlati vívmányai alapján — talajelőkészítéssel *csak jobb talajon*, a választandó fafaj gondosabb megállapításával — telepítették őket, a jobb jövő biztosítását szolgáltatják a nélkül, hogy a gyakorlatban ne teherfölétnél egyebet jelenjenének. Valamennyien abban a korban vannak, amikor nyességük, első gyérítésük már az állomány fejlődését szolgálná; ezek elmaradása legalább is az állomány növekedését hátráltatja. A mai munkanélküliségben, bár az így kikerülő faanyag nagyban hozzájárulhatna az alföldi tanyásemberek faínségének csökkentéséhez, évről-évre el kell ezeket az állományápoló munkáinkat halasztanunk.

Az elmondottakból látható, hogy a háromféle állománycsoportnak más és más formában van befolyása az alföldi erdőrendezésre. Az első egyazon elbírálás alá esik más erdővidék természetesen komolyabb mennyiségű és minőségű állományaival, erre nem érdemes több szót vesztegetnem. A második csoport a gyakorlatban azt a szerepet tölti be, mint a mészárosnál a csont: ki kell mérnie, de senki sem örül neki. Rendes körülmények között a kimérés nem okoz nagyobb fejtörést: amennyi pénz s munkaerő áll rendelkezésre, akkora erdőterületet csapunk ebből az állománycsoportból az első csoport évenként egyenlő nagyságú vágásterületéhez. Az a minimális faanyag, ami ezekről a területekről kikerül, arra sem elég, hogy értékével az újratelepítés költségeit fedezze, s ezért a birtokos zsebe inkább hátrányosan veszi észre a hozamterületben beállott többletet. Ennek következtében a fordulószer végén rendszeren bizonyos „megtakarítás“ mutatkozik a második csoport javára a nélkül, hogy ebből bárkinek kára származott volna. A lényeg ugyanis az, hogy ez az állománycsoport csak akkor kerüljön kihasználásra, ha felújítása anyagi szempontból biztosított s a területet ne fenyegetse az elkopárosodás veszélye. A harmadik csoport mint területgyarapodás befolyásolja az üzemrendezőt. A többterülettől függően kisebb-nagyobb mértékben felduzzasztja a legfiatalabb korosztály területét s főleg helyhez kötötten okozhat erősebb eltolódást az alföldi pagonyokban. Itt már most az a kérdés, hogy a „vágásforduló alatt minden területegységnek sorra kell egyszer kerülnie“ elv alapján miként soroljuk be ezeket a fiatal, többletállományokat. Ha a most készülő üzemtervünkben azonnal a fenti elv alapján kívánjuk a jogegyenlőséget biztosítani, úgy fordulószeri területünk megnövekedik, legidősebb és középső fordulószerünkbe — 30 éves vágásfordulóban kezelt alföldi sarjerdőről van szó — fiatalabb állományokat is be kell soroznunk, hogy a vágásérettséget minden vonalon csak a most legfiatalabb korosztálynál érjük majdan el.

Mindebbe a többé-kevésbé elméleti síkon mozgó fejtegetésbe parancsolóan beleavatkozik a most dúló háború s az azzal karöltve járó kényszergazdálkodás. Ma rendelet kötelezi minden erdőbirtokost, hogy az üzemtervényben előírt évi vágásterületét teljes egészében kitermelje, sőt — mint már említettem — a kényszertermelések területi alapját is az üzemtervi vágásterület határozza meg. Ha tehát az erdőrendező arra az elméleti, reá nézve feltétlenül kellemes alapra helyezkedik, hogy erdő, erdő, a területet osztom a forduló évszámával s kapom az évi vágásterületet, akkor ez a megoldás a mai helyzetben súlyos veszedelmekkel jár az erdőbirtokosra nézve.

A második csoportba sorolt állományoknak a helyzet mérlegelésétől független, a rendelkezésre álló — a kötött értékesítés esetén igencsak megapadt — anyagi s nem utolsó sorban munkakinálatti viszonyok mérlegelésének figyelmen kívül hagyásával történő vágásba sorolása felemelné ugyan az évi vágásterületet, a nélkül azonban, hogy a többterület komolyan értékelhető többtermelésre vezetne. A kat. holdankinti 5—15 m³ tűzifa az ország tűzifaellátásában elenyésző csekélységet jelentene, viszont bizonyosra vehető a letarolt, ilyen csoportba tartozó területek elkopárosodása. Szerintem még mindég inkább szolgálja az ország s ezen keresztül a közösség érdekeit a futóhomok megkötésében jelentkező hatás, amelyet a második csoport állományai feltétlen kifejtenek, mint-ha vézna testükkel egy-két kemence kifűtéséhez hozzájárulva, nem szabnának többé határt a vándorútra kerekedő alföldi homokbuckáknak.

Még furcsább a szerepe a harmadik csoport állományainak. A nélkül, hogy állományaikkal — nem szabad felejtenünk azt a tényt, hogy minden alföldi állomány 8. évéig egy beválatlan ígéret csupán — tevőlegesen hozzájárulnának a helyzet javításához, pusztán jelenlétükkel felborítják az egész eddigi üzemmenetet, ha elméleti elgondolások alapján az összes területnek a forduló évszámával történő osztása alapján állapítanók meg az évi hozamterületet. Ha csak az első csoportba tartozó állományterületeket vesszük figyelembe, azok gyors elhasználódásához érünk. Ha a második állománycsoportra is kiterjeszkedünk, akkor az erdősítetlen területeket, az elkopárosodás veszélyét fokozzuk a nélkül, hogy számbajöhető módon emelhettük volna forgalomba hozható fatömegünket. De a termelést szabályozó rendeletnek van egy külön kikötése is: a kitermelést birtokegységenként kell végrehajtani s az esetleges kényszertermelendő területeket is ennek megfelelően kell kijelölni. Egyik új keletű pagonyunkban pl. 380 kat. hold 3—8 éves fiatalos sorakozik 15 kat. hold 21—30 éves állomány mellé a nélkül, hogy második korosztály is volna. Felteszem a kérdést: mi itt évenként jóformán csak a személyzetünk fajárandóságát tudjuk kitermelni azzal az elgondolással, hogy azt mindaddig hely-

ben biztosíthatjuk, amíg a feltörő fiataloshoz hozzányúlhatunk. Mi volna tehát itt a helyzet, ha az új üzemterv ebben a birtokegységben ugyanúgy, mint a többiben, a minden sorrakerül egyszer elv alapján most egyformán állapítaná meg az évi vágásterületet?

Szerintem egyetlen egy, a birtokos részére járható út kínálkozik az ilyen erdőterületeken: az első fordulósakra olyan keretek közt kell megállapítani a vágásterületet, amint azt az első csoportba sorolható állományok elfoglalta terület lehetővé teszi. A második csoport részére mindössze a lehetőséget kell nyitva hagyni arra, hogy az évenként változó és kínálkozó lehetőségek szerint a termelés ezekre is kiterjeszthető legyen. A harmadik csoport állományterületét az első fordulósak vágásterületének a kiszámításakor figyelmen kívül kell hagyni, hogy az erdőbirtokos részére kedvezőbb, az első revíziót követő második fordulósaktól kezdve már az első és harmadik állománycsoport összesített területe alapján legyen az egy évre eső hozamterület megállapítható. Igaz ugyan, hogy így az újonnan erdőbirtokukhoz csatolt többletterület egy része a teljes fordulót követő első fordulósak alatt mint a vágáskort meghaladott állomány kerülne kihasználásra, ez azonban mind az erdőbirtokos mind az erdőkezelő, mind pedig a köz szempontjából előnyösebbnek tekinthető. Az a csekély kamatveszteség, amit a pár éven át túltartott állomány okoz, feltétlen kevesebb, mint az idő előtt letartott, teljes fejlődésben álló állományoknak a valószínű vágáskor elérése előtti kitermelésével okozott növedékvesztesége. Egyébként is alföldi fafajaink 30 éves korukban még nem érték el növekedésük deklarációját és ezért a 30 éves vágáskoron túltartott állományok kamatveszteségüket többé-kevésbé pótolják a túltartásuk éve alatt felhalmozott növedékgyarapodásukkal.

*

A nyáron elvetődtem Máramaros déli részébe. Mint afféle hegyhez szokott ember, nehezen nélkülözöm az Alföldön a komolyabb szintkülönbségeket, s bár mifelénk is akadnak vadregényes nevű bérctetők, megmászásuk csak a nyári hőségben csal ki verejtékcseppeket. Akkor is főként azért, mert a laza homokban többet csúszunk hátra, mint amennyit olykor előre haladtunk. A „Tuba Kata hegye“, „Lányvárhegy“, „Ördögkatedra“ s „Éneklő völgy“ kedves emlékezések, de komoly hegyi túrát nem jelentenek.

Szóval elvetődtem többek között Borsafüredre. A Sárkányra vezető úton — a Sárkány a környék legszebb kilátóhegye, 1849 m magas — az ember egy őslúcoson halad keresztül. Alföldi viszonyokhoz szokott erdész szájtátva nézi a hatalmas törzseket, a gyönyörű, mindenütt feltörekvő, természetes újulatot s az ezek felszabadítását szolgáló, nemes egyszerűségű, gyűrűző eljárást. A szájaló termelés eddig nem látott kiközelítő módszereket mutat be, s mind itt, mind a Radnai havasok oldalán levő fiatalabb állományokban

a lehántott lúckéreg a földön heverve gyarapítja az egyébként is jó termőerejű talaj gazdag húmuszát... Eszembe jutott a tavaszi kormányrendelet, amely kötelezővé tette a téli vágású, 4 ürm-ert meghaladó mennyiségű, fűtűzifa utólagos kérgelését.

A honvédelmi érdek minden áldozathozatalt megokol. Nem értem azonban, hogy miért mindég a termelőtől várják el ezt az áldozatot, s miért nem hozza meg azt az egykéz, amelyet a hasonló lefölözése céljából a lehántott kéreg átvételével megbíztak volt. Tudok esetet, mikor a rendeletnek pontosan eleget tevő termelők csekély 100%-ot fizettek rá a honvédelmi érdekre, míg a részükről leszállított fűzkérget átvevő egykéz könnyedén számított a termelő felé rögzített s minden ráfizetéstől biztosító, átvételi árakkal.

Minden áldozat értelmet kap akkor, ha azt a nemzet érdekében vagy a közvetlenül fogyasztó, csekély teherbírástú népréteggért kell meghoznunk, de értelmetlenné, ellenszenvessé válik abban a percben, ha azt valamilyen már biztos páholyban ülő, láncszemként közbeilleszkedő réteg nyereségének biztosításáért kell elszenvednünk.

A múltban a fakereskedelem igazán nem nagy megértést tanúsított a termelők iránt. Elegendő, ha a kormány felállította Faforgalmi R. T.-ra utalok, amely a termelőknek a kereskedelemmel szemben biztosított védelmet. Nehéz tehát manapság megértést tanúsítanunk a túlzott kereskedő-védelem iránt, annyival is inkább, mert biztosra vehetjük: a szabad forgalom helyreálltával a termelők részéről most vállalt áldozat nem nagy kamatot fog hozni.

*

Forstmannssorgen in der Tiefebene. Von I. Babos.

Die behördliche Preisregelung behandelt die Forstwirtschaft sehr stiefmütterlich, die Löhne steigen ständig, da die Versorgung der Waldarbeiter und Fuhrleute mit den wichtigsten Lebensmitteln und Bedarfsartikeln ungenügend ist. Auch die Forsteinrichtung wird häufig vor schwierige Fragen gestellt, da die Wuchsverhältnisse der auf geringen Sandböden stockenden Bestände besondere Erwägungen verlangen; dies wird mit einigem Beispielen beleuchtet. Man soll nicht immer nur vom Waldbesitzer Opfer verlangen, geschäftliche Unternehmen haben auch solche zu leisten. (Z. B. bei der zwangsmässigen Harzung.)

*

Soucis des sylviculteurs de la Grande-Plaine. Par I. Babos.

L'Auteur se plaint des prix trop bas fixés pour le bois, du ravitaillement insuffisant des ouvriers, et insiste sur quelques difficultés de l'aménagement des forêts.

*

Sorrows of Foresters on the Great Plain. By I. Babos.

The author complains of the disadvantageous regulation of timber- and wood-prices, of the unsuitable support of the labourers and underlines some difficulties of forest-organization.